

Az Eötvös Károly Intézet nyílt levele az MTA elnöke és közgyűlése képviselői részére

**Tisztelt Elnök Úr, Tisztelt Közgyűlés, Tisztelt Hazai Akadémikusok és Nem
Akadémikus
Közgyűlési Képviselők!**

Önök a Magyar Tudományos Akadémia, az akadémiai szabadság, a kutatás szabadsága és – ez sem mellékes – a mára jórészt lerombolt demokratikus magyar jogállam jövője tekintetében is sorsfordító döntések előtt állnak.

Lovász László akadémikus az MTA elnöke, valamint Palkovics László miniszter március 8-án úgynevezett *Szándéknyilatkozatot* írtak alá, amelynek első mondata így szól: „A Magyar Tudományos Akadémia elnöke tudomásul veszi a Kormány szándékát, miszerint az MTA kutatóintézet-hálózatát az Akadémia szervezetén kívül kívánja működtetni.” A szövegösszefüggésből egyértelmű, hogy az MTA elnöke részéről a „*tudomásul veszi*” finomkodó fordulat jelentése az, hogy „*elfogadja*”. A szándéknyilatkozat tartalma, melynek néhány részletére még kitérünk, valójában behódolás a kormány erőszakos intézményfoglalási szándékának.

Ugyanezen napon Az akadémia dolgozói nyilatkozatukban szokatlan, de nem indokolatlanul éles hangütéssel reagáltak a Szándéknyilatkozatra, kifejezve hogy „Az Akadémiai Dolgozók Fóruma megdöbbenéssel értesült az átvilágítás eredményének bevárása nélkül az MTA és az ITM közötti tárgyalásokon született közös szándéknyilatkozatról.” A mottónak választott Deák Ferenc idézet ugyancsak beszédes: „*Amit erő és hatalom elvesz, azt idő és kedvező szerencse ismét visszahozhatják. De miről a nemzet, félve a szenvedésektől, önmaga lemondott, annak visszaszerzése mindig nehéz, s mindig kétséges.*”, amihez tegyük hozzá Deáknak egy másik mondatát, amely a jelenlegi helyzethez illően komoly: „*Az igaz ügyért küzdeni még akkor is kötelesség, midőn már sikerhez nincsen remény.*” Az önkéntes joglemondás, erre még ugyancsak visszatérünk, nem csak a jelenre, de a jövőre nézve is végzetes lehet.

Az Akadémia elnöke az MTA decemberi közgyűlésének és az Akadémia munkavállalóinak elsöprő többségének támogatásával, ha nem is megingások nélkül, eddig következetesen és sikerrel képviselte az akadémiai szabadság ügyét.

Ez most változik. A magunk részéről különösen veszélyesnek, tartalmában pedig félrevezetőnek tartjuk a *Szándéknyilatkozat* második pontját, amely szerint „A létrehozandó Irányító Testület(ek)be az MTA és a Kormány paritásos alapon küld képviselőket, a

tudományos közösség többségi részvételének biztosítása mellett. A testület elnökét az MTA elnöke és a tudománypolitikáért felelős miniszter konszenzusos javaslata alapján a miniszterelnök nevezi ki.” Amíg a Magyar Tudományos Akadémia természete szerint sokszínű, plurális, addig a Nemzeti Együttműködés monolit. Hogy az irányító testület többségét tudományos háttérű személyek alkotják, nem tekinthetjük a kiegyensúlyozottság garanciájának. Amíg az Akadémia által delegált személyek között ott lesznek a kormány tudománypolitikájával rokonszenvező tudósok, addig Önök nem reménykedhetnek a kormány bármely delegáltjának jóindulatában. Az irányító testületet tehát, nem is csak a közösen jelölt és a miniszterelnök által kinevezett elnök miatt, a kormány uralja majd, és az a kormány óhajának megfelelően hozza majd létre az „új irányítási rendszert”.

Ezen új irányítási rendszer tekintetében pedig aligha lehetnek kétségek, annak célja és eredménye a tudományos közösség megosztása és az innovációs miniszter által eddig is lármásan kifogásolt kritikai hangok és attitűdök elhallgattatása lesz, holott már az Akadémia alapítója is a tudós társaság legnagyobb értékei közé sorolta mind a magyar nyelv ápolását, mind pedig a közügyekben állást foglaló kritikai attitűdöt. A kritikai társadalomtudományok (a társadalomtudomány természeténél fogva kritikai) és a humaniorák ma is a kormány célkeresztjében vannak, és a természettudomány művelőit a társadalomtudósokkal szembe állítani, így a tudós közösséget megosztani, számára egyáltalán nem reménytelen hatalomtechnikai manőver.

A Nemzeti Együttműködés Rendszere két dolgot tisztel: az erőt és az elszántságot. A Magyar Tudományos Akadémia, nem elsősorban a reáliákat tekintve, igen jelentős erőt képvisel, megalakulásának magasztos története, szakmai súlya, nemzetközi tekintélye, az a tény, hogy társadalmi elfogadottságát tekintve ma még a legnagyobb tekintélyű magyarországi intézmény. Mindez azzal kecsegtet, hogyha az erőhöz elszántság is társul, alkalmassá teszi arra, hogy dacoljon a kirablására törő hatalommal. Ezzel szemben az akadémiai kutatóhálózat megszerzésének aligha van a kormányzat számára kényelmesebb módzata, mint a *Szándéknyilatkozat* nyújtotta látszatkompromisszum, amely a tulajdonjog névleges fenntartása mellett úgy vonja meg a rendelkezési, irányítási jogosultságokat az Akadémiától, hogy a rendezés békés és látszólag az Akadémiára nézve nem végzetes megoldásai miatt sem nemzetközi tiltakozásokkal, sem pedig ilyen-olyan szankciókkal, bel- és külpolitikai nehézségekkel az átszervezés során a kormánynak vélhetően nem kell majd szembenéznie. A *Szándéknyilatkozat* kompromisszumának az Akadémia oldalán az egyetlen hozadéka, hogy a pusztítás nem azonnali, hanem valamelyest késleltetett. Kérdés, hogy ez az előny az ezért megfizetett árral arányban van-e? Tegyük hozzá, hogy nem az erőszaknak engedő, hanem önkéntes jogfeladás esetén nehéz elképzelni, hogy egy későbbi kormány orvosolja az Akadémia mostani sérelmét.

EÖTVÖS KÁROLY
I N T É Z E T

Szeretnénk felhívni a figyelmüket arra is, hogy az autonómiák ügye sajátos láncolat, ezért Önöknek sem csupán önmagukért kell helytállniuk. Gondoljanak arra, hogy az MTA, a legnagyobb tekintélyű hazai intézmény levdaszása után mi lesz a szabad sajtó maradékával, a felszámolás alatt álló színházi autonómiákkal, az egyesülési és gyülekezési szabadsággal, az egyházak és a lelkiismeret szabadságával, a könyvkiadással, vagy a büntetőeljárással fenyegetett civilekkel (a Lex Soros civileket fenyegető büntetőjogi idiotizmusát pár napja zéró sajtóvisszhang mellett hagyta jóvá az AB.), a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet újbóli, sokadik meghosszabbításával?

Mindazonáltal döntésük közvetlen következményeit Önök viselik. A magunk részéről nem tehetünk egyebet, mint figyelmükbe ajánljuk az Akadémiai Dolgozók Fóruma nyilatkozatának utolsó bekezdését.

„Az Akadémiai Dolgozók Fóruma hű marad elfogadott nyilatkozataihoz, és kiáll a közel 5000 dolgozó érdekeiért. Ezért követeljük, hogy a szándéknyilatkozatban megfogalmazott elveket – a zsarolásnak semmiképpen sem engedve – az eljárásrend betartásával az MTA Elnöksége a korábbi döntéseivel összhangban utasítsa el, és azok ebben a formában ne kerülhessenek a Közgyűlés elé. Követeljük, hogy a tárgyalások a továbbiakban a nyilvánosság előtt folytatódjanak, hogy arra a tudományos közösség reagálni tudjon.”

Budapest, 2019. március 11.

Tisztelettel,

az Eötvös Károly Intézet nevében

Fleck Zoltán

Majtényi László